

¹Наурызбаева Р. Ф., ²Сабри Хизметли, ³Омаров Қ.М.

¹2-курс магистранты, Дінтану мамандығы. Шет Тілдер және Карьера Университеті.

Алматы қаласы. e-mail: raanauryzbaeva@gmail.com

²т.ғ.д., профессор, Шет Тілдер және Карьера Университеті.

Алматы қаласы.

³доцент м.а., п.ғ.к., Абай атындағы ҚазҰПУ,

Алматы қаласы, kairat62@bk.ru

ҚҰРАН КӘРІМ ҚҰПИЯЛАРЫН ҒЫЛЫМИ-ФИЗИКАЛЫҚ ТҮРДЕ АШУДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Аңдатпа

Қазақстан Республикасының дін саласындағы мемлекеттік саясатының 2017-2020 жылдарға арналған тұжырымдамасы мемлекеттік- конфессиялық және конфессияаралық қатынастарды жетілдіруге, мемлекеттің зайырлы қағидаларын нығайту және дінді деструктивті мақсатта пайдалануға жол бермеу бойынша ресми көзқарастар жүйесі болып табылады.

Ел азаматтарының Қазақстанда діни білім алуы мүмкіндігін қамтамасыз ету қажет. Білім беру жүйесі жеке тұлға мен қоғамда қазақстандық патриотизмді, халықтың ұлттық және рухани дәстүрлеріне деген құрметті қалыптастыруда негізгі роль атқарады. Білім беру және тәрбие процессінде оқушыларға дін туралы ғылыми тұрғыдан білім берген дұрыс.

Ұсынылып отырған мақалада Ата дініміз Исламды және оның қайнар көзі болған Құран Кәрімді үйрену мен үйрету процессін ғылыми (физикалық түрін) түрде түсіндіру тұжырымдамалық жаңашылықтары қаралады.

Тірек көздер: рухани білім, илаһи ілім, кәләм, энергетикалық-ақпараттық кеңістік, мұғжиза, геоцентризм, гелиоцентризм, нанотехнология, ғарыштық станция.

¹Nauryzbaeva R.F., ²Sabri Hizmetli, ³Omarov.K.M.

¹Undergraduate 2nd year, Religious Studies. University of Foreign Languages and Career

Almaty city, e-mail: raanauryzbaeva@gmail.com

²Doctor. Professor- Foreign Languages and Career University.

Almaty city.

³c.p.s., assistant professor, of KazNPU named Abai,

city Almaty, kairat62@bk.ru

THE IMPORTANCE OF SCIENTIFIC AND PHYSICAL DISCOVERY OF THE KORAN

Abstract

The concept of the state policy of the Republic of Kazakhstan in the field of religion for 2017-2020 is a system of official views on the improvement of state- confessional and inter- confessional relations, strengthening the state, secular principles and the use of religion for destructive purposes. It is necessary to ensure access to religious education for the citizens of the country in Kazakhstan. The education system plays a key role in shaping Kazakstani patriotism, respect for the national and spiritual traditions of the people, in the individual and in society. In the process of education and upbringing, Learners should be taught scientifically about religion. This article looks at conceptual innovations in the scientific (physical) way of explaining the process of learning the process of learning and teaching Islam, the origin of our Ancient religion and the Qur'an.

Key words: Spiritual education, spiritual knowledge, kalam, cosmic knowledge, space station, energy and information space, geocentrism, heliocentrism, nanotechnology.

¹Наурызбаева Р.Ф., ²Сабри Хизметли, ³Омаров К.М.

¹магистрант 2- курс специальность, Религиоведение,
Университет иностранных языков и деловой карьеры,
e-mail: raanauryzbaeva@gmail.com

² д.и.н, профессор, Университет иностранных языков и деловой карьеры,
г. Алматы,

³к.п.н., и.о.доцент, КазНПУ имени Абая,
г.Алматы, kairat62@bk.ru

ВАЖНОСТЬ НАУЧНОГО И ФИЗИЧЕСКОГО ОТКРЫТИЯ КОРАНА

Аннотация

Концепция государственной политики Республики Казахстан в области религии на 2017-2020 годы представляет собой систему официальных взглядов на улучшение государственно-конфессиональных отношений, укрепление светских принципов государства и использование религии в деструктивных целях.

В этой статье рассматриваются концептуальные инновации в научном (физическом) смысле, объясняющие процесс изучения и преподавания ислама, происхождение нашей древней религии и Коране. Необходимо обеспечить доступ религиозных граждан к религиозному образованию в Казахстане. Система образования играет ключевую роль в формировании традиций народа, личности и общества. В процессе обучения и воспитания студентам лучше всего научить научное образование о религии.

Ключевые слова: Духовное воспитание, энерго-информационное пространства, знак, космическая станция, калам, духовное знание, геоцентризм, гелиоцентризм, нанотехнология.

Адам баласы жаратылғаннан бері қаншама жылдар, ғасырлар өтті. Алла Тағала Адам баласының өмір сүруі үшін Илаһи ілімін жіберіп отырды. Осы Илаһи ілімді халыққа, қоғамға жеткізіп отыру үшін әр заманға пайғамбарлар жіберіп отырған және оларға өз ілімін жеткізген. Пайғамбарлар арқылы адам баласы Алласын таныған және өзін-өзі таныған, тәрбиелеген. Алғашқы пайғамбар Адам (а.у), соңғы пайғамбар Мұхаммед (с.а.у). Құран Кәрім- пайғамбарымыз Мұхаммед (с.а.у) ке уахи етілген және барлық адамзатқа жіберілген илаһи кітаптың аты. Құран Кәрімнің негізі адам. Құран-адам және адамзаттың бақытты болуын мақсат етеді. Құран-адамдарды әлем туралы ойлауға, болмыстарды зерттеуге және ақиқаттарды ашуға шақырады. «Заманаға (ғибрат аларлық әр алуан уақиғаларға толы заманға) ант етемін! Адам баласы сөзсіз зиян шегеді. Алайда иман еткен, игі істер істеген, бір-біріне ақиқат (хақ жолды) пен сабырлы болуды насихаттаған жөні бөлек». [1.1-5]

Ғылыми-техникалық прогресстің дамуы мен көптеген ғылыми жаңалықтар ашылуда. Бұл өз кезегінде Аллалық (илаһи) дүниетаным көзқарасының дұрыс қалыптасуына мүмкіндік беріп жатыр деп есептеймін. Мұхаммед (с.а.у) пайғамбар бір хадисінде былай деген: «Заманыңа қарап өмір сүр», яғни уақыт өткен сайын ғылым мен техника алға жылжып отырады, солардан артта қалып қоймау үшін бірге қадам басып отыруымыз керек. Өйткені Құранда айтылған айырым аяттардың дұрыстығы ғылым мен техниканың ашқан жаңалықтары мен дәлелденіп жатыр

Осы кезге дейін Ислам әлемін артта қалған қоғам, Құран жалған кітап деп келген батыстағылардың көз қарасы өзгере бастады. Себебі, ғылымның жетілуі мен Құран Кәрімдегі мұғжизаларды өз көздерімен көріп, Ислам дінін қабылдап жатқан ғұлама-ғалымдар көбеюде. Мысалы, Америкалық астронавт Луи Армсторг, француз ғалымы Жан Кусто, әлемге әйгілі боксшы Мұхаммед Әли (Кассус Клей) және т. б.

Ислам-білім, ғылым, ілім ізденушілер мен зерттеушілерді қолдап, оны Аллаға құлшылық етудің бір жолы деп есептейді. Құран ілімінің арқасында Ислам әлемінде білім, ғылым, ілім алға басып, ең жоғарғы өркениетке жетті. Медицинаны әлемге әйгілі еткен Ибн-Сина (Авиценна), астрономияның құпиясын ашқан Әл-Беруни, музыканың негізін салушы Әл-Фараби, алгебраның негізін қалаған Әл-Хорезми. Осы ғұлама-ғалымдар араб, түркі дүниесін әлемге әйгілі етті. Құран ілімінің арқасында Ислам әлемінде білім, ғылым, ілім алға басып, ең жоғары өркениетке жетті. Бұл өз кезегінде батыс әлемінің ғылым мен техникасын өркендетуіне негіз болды. Құран ілімінің келуімен, осы кезге дейін ашылған көптеген ғылыми дәлелдерді (кемшілігі бар екенін) көріп, өз еңбектерін қарап шығып, қайта қарап шығып, қайта жазып шығып жатқан ғалымдарымызда

көбеюде. Осының өзінде заман өзгерсе де, жылдар, ғасырлар өтсе де Құран ақиқый Илаһи кітап, адамзаттың игілігіне арналған кітап екенін дәлелдеп отыр, әрі әлі де дәлелдене түсетініне сенімдімін. Орыстың белгілі жазушысы Л. Н. Толстой «кез- келген саналы адамның соңғы табан тірер байламы- Ислам» деп тұжырымдайды.

Қазіргі кездегі ой өрісі әртүрлі дәрежеде дамыған адамдар мен ішкі түйсігі, дарынды, шыншыл ғалымдарды- Құрандағы жазылған (ежелгі) мәтіндердің бүгінгі жаңа ғылыми жаңалықтары мен дәлме- дәл келуі таң қалдырады. Мысалы: адам жаратылысы, әлемнің өзгерісі, жаңбыр бұлттары, әйел жатырының құрылысы, жер атмосферасының 7 қабаты, жердің тартылыс күшін жеңіп ракетаны пайдаланып жерден ғарышқа ұшу және т. б.

Жердің тарту күшін жеңіп ғарышқа ұшу үшін белгілі жылдамдық (8 км/с) беру керек. [2.46] Бұл жөнінде қасиетті кітабымыз Құранның 55- Рахман сүресінің 33- аятында айтылған: « Көктер мен жердің шектерінен өтуге шамаларың келсе, өтіндер. Өте алмайсындар! Бірақ, бір қуатпен өте аласындар» десе, 35- аятында «Сендерге түтінсіз жалын, отсыз түтін жіберіледі» деген. Бұл жердегі « Түтінсіз жалын» деген қазіргі зымырандарда қолданылатын жанармай «гептилге» сәйкес келеді. Осы Құран Кәрім де айтылғандай, шындығында да, жердің шектерінен (қабаттарынан) шығып көкке, ғарышқа ұшу үшін, жердің тарту күшін жеңетіндей қуат, жылдамдық керек. Ал, бұндай қуатты, жылдамдықты арадан бірнеше ғасыр өткеннен кейін 1957 жылы 4- қазанда адамзат тарихында алғаш рет қуатты ракетаның жәрдемімен массасы 84 кг шамасындай денеге бірінші космостық жылдамдық (8км/с) берілді, яғни осындай жылдамдыққа, қуатқа ие болған дене ғана жердің тарту күшін жеңіп, жердің шектерінен (қабаттарынан) шығып көкке, ғарышқа шыға алады. Бұл жағдайдың дәлме- дәл келуі, Пайғамбарымыз (с.а.у) дың Алладан алған аянының нақ болуын, пайғамбарымыздың ұлылығын, көрегенділігін көрсетіп тұр.

XX-ғасырда адамзат физика мен техника жетістіктерінің арқасында ғарышқа көтерілді. Алғаш рет Совет мемлекетін (СССР) де 1961 жылы адамзат тарихында Ю. А. Гагарин (1934- 1968) ғарыш кеңістігінде Жерді 108 минутта бір айналып, ұшып келді. Бұл бізге үлкен жаңалық болған болса, оны 14 ғасыр бұрын пайғамбарымыз (с. а. у) Құранда Әл- Хыжыр сүресінде, «Расында Құранды Біз түсірдік. Әрі шын мәнінде, оны біз қорғаушымыз. Расында Мұхаммед (с.а.у) сенен бұрын алғашқы топтарға да елші жібердік. Оларға келген пайғамбарды, олар мүлде тәлкек қылар еді.Осылайша (мазақтаған нәрсесін) күнәкарлардың жүректеріне кіргіземіз. Сонда да олар оған сенбейді. Расында бұрынғылар да сөйтіп өткен болатын. Біз оларға аспан есіктерін ашуға мүмкіндік бергенде, олар оған көтеріледі. Көтерілген сәтте Мен не көріп тұрмын? Бұл түс емес пе? Әлде менің көзім байланды ма? дейді». Яғни Құран да айтылғанындай кәпір қауымынан ұшырылды. Демек кім, қашан, қай қауымнан ғарышқа ұшатынын Алла Тағала білген. Сондай ақ, ракетаны (ғарыш кемені) жер бетінің кез- келген жерінен ғарышқа қарай ұшыра алмайтыны, аспанның бір есігінен ғана ұшуға болатыны, біздің заманымызда ғана белгілі болды. Ғалымдарымыз көптеген дәлдікпен есептеулер жасап ғарыш кемесін ұшыратын жолды (есікті) тапты. Егер бұл жолдан ауытқыса ракета жанып кететіні, ғарышқа шыға алмайтыны белгілі болды. Сондай ақ, ғарышқа ұшқан ғарыш кемесі жерге ораларда да осы ұшқан жолымен (есігімен) ғана жанып кетпей жерге қайта алады. Ал, бұндай жағдайды 20- ғасырда ғана біліп отырмыз және Құранда айтылғандай аспанның бір есігінен ғана аспанға көтеріліп және қайта оралып отырмыз. Ал бұл мәселені бұдан 14- ғасыр бұрын Мұхаммед (с.а.у) пайғамбарымызға Алла тарапынан аян етіліп Құранға жазылған еді.

Геоцентризм (гео- жер, грек сөзі) күн жүйесі туралы жалған ілім, яғни жер планетасы ғалам шардың ортасында қозғалыссыз орналасқан. Ал күн мен жұлдыздар, басқа планеталар жерді айналады. Бұл ілімді Аристотель мен Птолемей қалыптастырған еді. Біл ілімді крестшілер (католиктердің космологиялық) қолдап, өздерінің догмасына айналдырып, бұл ілімге қарсы келушілерді шіркеуге қарсы шықты деп жазаға тартып отырды. Інжіл кітабының түп нұсқасы сақталмай, өзгертіліп отырғандығының дәлелдерінің бірі осы. Яғни, Птолемей теориясын пайдаланып, оны өздерінің кітабына қосқан. Поляк ғалымы Н. Коперник (1473- 1543) ғасырлар бойы адамдардың санасына ұялап қалған «жер қозғалмайды» деген жобаны теріске шығарды. Яғни күн жүйесі құрылысының жобасын алғаш дұрыс түсіндірді. Жер Күннен үшінші орында болады деді. Сонымен бірге, Коперник Жер өз осін айнала отырып, барлық планеталармен бірге кеңістікте Күнді айнала қозғалады деп көрсетті. Ал Ай Күнді емес, Жерді айнала қозғалады деді. Коперниктің бұл идеясы мен өзінің замандас ғалымдары бірден келісе қойған жоқ. Ол ғалым астроном ретінде ғана емес, математик ретінде де ғылымға көп жаңалық енгізді. Ол аспан денелерінің қозғалыс кестесін жасады, ол үшін оған 324 мың шаманы есептеп шығару қажет болды. Осындай ғылыми деректерге негізделген зерттеу жұмыстарының нәтижесінде Коперник

планеталар қозғалысының жаңа жүйесін жасады. 1543 жылы оның «Аспан сфераларының айналуы туралы» деп аталатын еңбегі жарық көрді. Н.Коперник планеталар жүйесінің центріне Күнді орналастырғандықтан, бұл жүйе гелиоцентрлік жүйе (гелиос- күн, грек сөзі) деп аталды. Коперник жасаған жүйенің де кемшілігі барын, қазіргі кезде қабылданған Күн жүйесі құрылысының сызбасынан өзгешелеу болды. Өйткені планеталар Күнді Коперник айтқандай дөңгелек орбита бойымен емес, эллипстік орбиталар бойымен айнала қозғалады. Ал қазіргі кезде Күн жүйесі Күннен және серіктерімен қоса алғандағы планеталардан құралатыны белгілі. [3.70-74] Сонымен бірге жұлдыздардың планеталарға қарағанда бізден өлшеусіз қашықтықта орналасқанында белгілі. Күн жүйесінің сегіз үлкен планеталарымен қатар, Марс пен Юпитердің арасында астероидтар деп аталатын көптеген кіші планеталардың орналасқаны анықталды. Алайда астрофизиктер әлі де таныс емес планеталарды іздестіруін тоқтатқан жоқ.

Мұсылмандар тарихына жүгінсек, орта ғасырда (Аббасилердің халифаты кезеңінде) ғарыш әлемін, күн жүйесін, жер шарын зерттеуші ғалымдар өте көп болған. Өйткен осы исламның алтын тарихы дәуірін де, ислам мәдениеті өсіп өркендеп өзінің жоғары деңгейіне жеткен еді. Қазіргі дәуірдегі ашылып жатқан ғылыми тұжырымдамалар мен жаңалықтар, ислам ғұламаларының зерттеп, жазып кеткен тақырыптары еді. Ал олар өз кезегінде Құран ды ғылым деп қабылдап, Құранды тәпсірлеп, ондағы айтылған әрбір аятқа тереңнен үңіліп, зерделеп, зерттеулер жүргізіп, дәлелдеп Құранның ақиқый Алладан келген кітап екендігін атап көрсеткен, дәлелдеген еді.

Әнғам сүресі, 97-аят: « Құрлық пен теңіздің қараңғылықтарында жол табуларың үшін, Ол сендерге жұлдыздарды жаратты. Біз аяттарымызды білетін адамдарға ашық түсірдік». Құранның көптеген аяттарында аспан әлеміне, жұлдыздарға, қарап ғибрат алындар және ойланындар- дейді. Бұл өз кезегінде Алланың мұсылмандарға, астрономия және басқада ғылымдар мен айналысып менің күдіретімді жақсы түсініндер, танындар деген ұсынысы еді. Сол кездегі ислам ғалымдары қазіргі ғылымдардың ірге тасын қалады, яғни физика, астрономия, химия, медицина және т.б. ғылымдарының бастамасы болды. Сондай ғұламалардың бірі 9- ғасырда Дамаскіде өмір сүрген астроном әл- Бәттани (Махомети Арасенфис) дің планеталардың, күннің, айдың, жұлдыздардың орналасуы туралы жазылған ғылыми еңбектерін пайдаланған, сондай ақ Сириялық астрономдардың жинақтаған деректерінің, жазбаларының латынша аудармасын пайдаланып жазған екен Н. Коперник. Сондай ақ 13- ғасырда өмір сүрген әт- Тусидің «Астрономия ғылымы туралы баян» атты кітабы мен Коперниктің кітабындағы диаграммалар сызбасы дәлме дәл келіп отыр. Ислам астрономы әт- Тусидің ойлап тапқан математикалық идеяны Коперник пайдаланған. Сондай ақ Коперник ислам ғалымы 14- ғасырда өмір сүрген Сириялық Ибн әш- Шағирдің ойлап тапқан планеталардың қозғалысының математикалық идеяларында пайдаланғанын көрсетеді. Коперниктің қолында әл- Баттанидің «Китәб әл- Зидж әл- Бәттани» бұл жұлдыз карталарының атлас кітабы және астрономиялық зерртеулері болған, ол кітап арап және латын тілінде түсінікті етіп жұлдыз картасын және есептеулерді жазып келтірген екен. Қорытындылап айтқанда Коперник мұсылман ғалымдарының дайын есептеулерін, сызбаларын, схемаларын пайдалана отырып, оны жетілдіре отырып өз еңбегін жазады[4.79-80].

Ислам діні еш қашан ғылымға қарсы күреспеген. Ислам ғылымы 9 ғасырдан даму жолына бастау алып, 15 ғасырға дейін дамып келген болса (кейін сол ғасырда саяси өзгерістер белең алуына байланысты), европаның ғылымы 19-ғасырдың басынан даму жолына түседі. Мұсылман ғылымдарының зерттеулері европа ғылымдарының пайдасына жұмыс істеді. Бұл жағдай өкініш тудырғанмен, соңғы кездері европа ғалымдарының ашып атырған жаңалықтары өз діндеріне қарсы шығып, түсініксіз деп келген Құран аяттарының дұрыстығын дәлелдеп отыр. Нәтижеде Ислам діні ғалымдар тарапынан қуатталып, мұсылмандар қатарының көбеюіне, Құран аяттарының Алланың сөзі, адамзатқа жіберген хабарлары екеніне сенушілердің көбейіп атырғанына ат салысты. Бұның өзі ислам діні соңғы дін, Құран соңғы кітап екенін көрсетеді.

Ал, біздің ғасырымыздың ғарыштық әлемге жол ашқан, жердің тарту күшін жеңіп, жердің жасанды спутнигімен ғарышқа сапар шеккен, жерді айнала ұшып, айға барып келген, аспан кеңістігінде айлап, жылдап, жылдан астам уақыт ғарыш кемесінде (ғарыштық станцияда) жасап, зерттеу жұмыстарын жүргізіп жатқан жаңалықтарымен өз ізін қалдырады. Болашақ ұрпақтарымыз осы ғарыштық тәжірибелерді жалғастырып, өзге (планеталарға) ғаламшарларға жетіп, олармен байланыс орнатады, олар бізге Жер- Анаға келеді, мен оған сенімдімін. Бұндай жетістіктерге жету үшін, адамзаттың сана- сезімін оятып, рухани бай, білімді болуымыз керек. Санамызды оятуымыз керек, білімімізді толықтырып, ғылымға қарай бет бұруымыз керек. Исламдық дүние танымға жаңаша көз- қарасты қалыптастыруымыз керек. Қәсиетті Құран Кәрім кітабымызды тереңдей түсініп, зерттеуіміз керек [5].

Құран-ғалымдар мен ойшылдар үшін зерттейтін шексіз ғылым. Қазіргі замандағы жоғары технологиялардың даму барысындағы өзгерістерге қарамастан, Құранның маңыздылығы, мәні жылдар өткен сайын арту үстінде. Көптеген ғалымдар Құран ілімдерінің мағынасынан күдіреттің ақиқаттылығын танып, мойындау нәтижесінде батыс пен шығыстың модернистік ой санасының өзгеруіне әсерін тигізді. Уақыттың өтуімен физика, астрономия, эмбриология, биология, медицина, химия, геология, астрофизика және т.б. ғылымдарына қатысты бірде- бір ұғым Құран аяттарына қайшы келмейтіні дәлелденіп отыр және Құранда қазіргі ғылымның ашқан жаңалықтары бұдан 14-ғасыр бұрын жазылып кеткеніне көзіміз жетіп отыр.

Біздер ғылым мен техника дамыған ғасырда жасап атырмыз. Сондықтан да әлемнің көптеген сырлары ашылуда. Деген мен әліде зерттелетін маңызды мәселелер өте көп. Менің ғылыми жұмыстарымда Ислам білім, ғылым, ілім ізденушілер мен зерттеушілерді дәріптеп, оны Аллаға құлшылық етудің бір жолы екенін дәріптейді. Құран өзінің үздіксіз мұғжизалық табиғатымен, өз ішіне көптеген ғылым салаларын (соның ішінде физика, астрономия) ендіргендігі оның Алланың сөзі, Кәләмі әрі білімі, ғылымы, ілімі екендігін дәлелдей түсуде[6].

Менің мақсатым да Құрандағы аяттардың ғылыми және физикалық негіздерін ашып, Құран Кәрім Мұхаммед (с.а.у) пайғамбарымызға уахи етілген және барлық адамзатқа жіберілген илаһи кітап екендігін зерттеу және дәлелдеу. Құранның ішінде күрделі ғылыми салалар бар. Соның бірі физика, астрономия, астрофизика. Құрандағы аяттардың, дұғалардың күш қуаты бар екенін, физика заңдылықтарымен, негіздерімен зерттеп жүргеніме де, (физик маман ретінде) 30- жылдан астам уақыт болды. Сондай ақ, Құран аяттарының қуаты, энергетикасы бар екендігіне бір неше тәжірибелер, зерттеулер жүргіздім және Құраннан қажетті энергияны, күш қуатты, шипаны, ақпаратты, ақыл-кеңесті алуға болатынына көзім жетті.

Қорытындылап айтқанда, Құран аяттарының ғылыми- физикалық негіздерін, құбылыстарын, қасиеттерін, күш қуаттарын, ақпараттық- энергетикалық деңгейлерін зерттей жүріп, Құран-адамзат бақыты, игілігі үшін түсірілген Илаһи ілім кітабы екеніне көзім жетті.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. *Халифа Алтай. «Құран Кәрім» қазақша мағына және түсінігі. Шарапатты екі харамның қызметкері фаһд патшалығының шәриф баспасы. Ніжри 1412, мілади 1991 жылында басылды.*
2. *Али Химмет Берки. Осман Кескіоглу. «Соңғы пайғамбар хәзірет Мұхаммедтің өмірбаяны. Анкара қаласы. 1997 жыл.*
3. *Сабри Хизметли. Дінтану. Алматы. 2010 жыл.*
4. *Әлемдік философиялық мұра. Шығыс Философиясы. Жазушы баспасы. Алматы. 2009 жыл.*
5. *Әл-Фараби және Ислам Философиясы. «Қазақ Университеті» Алматы. 2012 жыл.*
6. *Құрбанқожа Сансызбай Нызанұлы. Дұға күшінің физикалық негіздері. «Мырза» баспасы. Түркістан. 2007 жыл.*

References:

1. *Khalifa Altai. Kazakh meaning and concept of "Qur'an". "I don't know," he said. Khyzhri 1412, miladi was published in 1991.*
2. *Ali Himmet Berki. Osman Keskioglu. "Biography of the last Prophet Hazrat Muhammad. The city of Ankara. 1997.*
3. *Sabri Hizmetli. Religious studies. "No," she said. 2010.*
4. *World philosophical heritage. Eastern Philosophy. Writer's publishing house. "No," she said. 2009.*
5. *Al-Farabi and Islamic philosophy. "Kazakh University" Almaty. 2012.*
6. *Kurbankozha Sansyzbay Nyzanovich. Physical foundations of Prayer Power. Publishing house "Mirza". Turkestan. 2007.*